

ارائه ی نمونه ای از بکار گیری روش تحلیل زبانی و مفهومی در تبیین دیدگاه آدلر در زمینه ی مفهوم آموزش و پرورش عمومی

سمیرا حیدری^۱، فاطمه زیباکلام مفرد^۲،

خسرو باقری^۳، محمود مهر محمدی^۴

بیان مسأله

مسأله ی این تحقیق را از دو بعد می توان مورد بررسی قرار داد. یکی از بعد روش شناختی که به طور اخص به رویکرد روش پژوهش تحلیلی می پردازد. بعد دیگر را می توان مسأله های را که به عنوان نمونه، با مدد از این روش مورد بررسی قرار می گیرد در نظر گرفت.

تحلیل چه در زمینه ی زبان و چه از لحاظ منطقی پیوسته خصوصیت اصلی فلسفه را تشکیل داده است. از زمان سقراط تا کنون تحلیل در پژوهش های فلسفی به کار می رفته است (شریعتمداری، 1378، 224). روش های تحلیلی را می توان به گونه های مختلفی تقسیم کرد که البته تداخل های اجتناب ناپذیری با یکدیگر دارند. روش پژوهش تحلیلی را می توان به دو روش منطقی فرارونده و روش زبانی و مفهومی تقسیم کرد. در فلسفه ی تعلیم و تربیت نمونه های بارزی از این دو روش را می توان در آثار هرست و پیترز ملاحظه کرد (باقری، 1389). در این تحقیق، چگونگی بکار گیری روش تحلیل زبانی و مفهومی در متون فنی و رسمی مد نظر است که متون آدلر به عنوان نمونه در نظر گرفته شده است.

در مورد بعد دوم مسأله، می توان به مفهوم آموزش و پرورش عمومی اشاره داشت. از دیدگاه صاحب نظرانی همچون میلر (1988)، آموزش و پرورش عمومی را به عنوان پارادایمی در برنامه درسی می توان در نظر گرفت (لوئیز، 1998، 294). در این مقاله فیلسوف و مربی قرن بیستم

¹ - دانشجوی دکتری فلسفه ی تعلیم و تربیت دانشگاه تهران S_heidari2001@yahoo.com

² - دانشیار دانشگاه تهران f.ziba.m@gmail.com

³ - استاد دانشگاه تهران kbagheri4@yahoo.com

⁴ - استاد دانشگاه تربیت مدرس Mehrmohammadi_tmuh@hotmail.com

مورثیمر جروم آدلر انتخاب شده است. او تلاش نموده است پارادایم آموزش و پرورش عمومی را در طرح پیشنهادی خود مطرح کند. آدلر دارای گرایشی عمومی در برنامه درسی است (مهر محمدی، 1390). ولی توصیف مستقیمی از دیدگاه او در باب آموزش و پرورش عمومی در دسترس نیست. در بعد دوم، این تحقیق در صدد است که ابتدا با بکارگیری نوعی مناسب از تحلیل زبانی و مفهومی، به وضوح بخشی مفهوم آموزش و پرورش عمومی بپردازد و به جمع بندی مناسبی در این زمینه دست یابد.

سؤالات تحقیق

- 1) در تبیین مفهوم آموزش و پرورش عمومی براساس متون آدلر، کاربرد روش تحلیل زبانی و مفهومی چگونه است؟
- 1-الف) شیوه‌ی تحلیل در بافت، در تبیین مفهوم آموزش و پرورش عمومی براساس متون آدلر چگونه به کار می‌رود؟
- 1-ب) شیوه‌ی استفاده از مترادف کلمات و عبارات، در تبیین مفهوم آموزش و پرورش عمومی براساس متون آدلر چگونه به کار می‌رود؟
- 1-ج) شیوه‌ی تحلیل بر حسب مفهوم متضاد، در تبیین مفهوم آموزش و پرورش عمومی براساس متون آدلر چگونه به کار می‌رود؟
- 1-د) شیوه‌ی تحلیل بر حسب شبکه‌ی معنایی، در تبیین مفهوم آموزش و پرورش عمومی بر اساس متون آدلر چگونه به کار می‌رود؟
- 2) براساس تحلیل سؤال (1)، چه تبیینی برای دیدگاه آدلر در زمینه‌ی آموزش و پرورش عمومی می‌توان ارائه داد؟

چارچوب نظری

روش‌های تحلیل را می‌توان به دو دسته‌ی تحلیل منطقی و تحلیل زبانی تفکیک کرد (باقری، 1389، 135). در این تحقیق، روش تحلیل زبانی و مفهومی در زبان فنی و رسمی در نظر گرفته شده است.

در قلمروی فلسفه‌ی تعلیم و تربیت، فیلسوفان تحلیلی از روش تحلیل فرارونده در تحلیل‌های تربیتی خود به وفور استفاده کرده‌اند. تأکید بر کاربرد روش تحلیل فرارونده در فلسفه‌ی تعلیم و تربیت را می‌توان در تعبیر پژوهش مرتبه‌ی دوم ملاحظه نمود. این تعبیر حاکی از آن است که فلسفه‌ی تعلیم و تربیت به پژوهش تجربی و مرتبه‌ی اول نمی‌پردازد بلکه به بررسی شناخت‌های مرتبه‌ی اول روی می‌آورد و به این ترتیب، جایگاه مرتبه‌ی دوم می‌یابد (همان، 146). در این نوع روش، در زمینه‌ی مورد نظر تحقیق، ابتدا به توصیف و سپس به تعیین شرط‌های لازم پرداخته می‌شود. در این باب، به عنوان مثال می‌توان، به تحلیل فرا رونده‌ی هرست در مورد برنامه‌درسی و تفکر مؤثر اشاره داشت که هرست ابتدا به توصیف هر کدام و سپس تعیین شرط‌های لازم هر یک پرداخته است (همان، 154-148).

از سویی، تحلیل‌های زبانی در تعلیم و تربیت می‌تواند به سه صورت تقسیم شود: تحلیل مفاهیم تربیتی در زبان عادی، تحلیل مفاهیم در زبان متعارف تعلیم و تربیت، تحلیل مفاهیم در زبان فنی و رسمی. در این تحقیق از میان انواع تحلیل‌های زبانی که ذکر شد، تحلیل مفاهیم در زبان فنی و رسمی انتخاب می‌شود. زیرا توسط این نوع تحلیل، می‌توان به تحلیل زبان اندیشمندان، نظریه‌پردازان و فیلسوفان تربیتی پرداخت (همان، 170) و در این تحقیق بررسی متون آدلر مد نظر است. طبق بررسی پیشینه‌ی تحقیق، از دیدگاه اندیشمندان مختلف تعبیرهای گوناگونی برای آموزش و پرورش عمومی وجود دارد که در مقاله به برخی از آنها پرداخته خواهد شد ولی محور اصلی بحث، دیدگاه آدلر در این زمینه است که با بستر فلسفی نوارسطویی به آموزش و پرورش عمومی نگریسته است. در مورد ابعاد گوناگون دیدگاه آدلر تحقیقات متعددی صورت گرفته است ولی در زمینه‌ی دیدگاه او در باب آموزش و پرورش عمومی تحقیق مبسوطی به چشم نمی‌خورد. در جمع‌بندی تحلیل مورد نظر به تبیین آموزش و پرورش عمومی از دیدگاه آدلر خواهیم رسید.

روش تحقیق

در این تحقیق از رویکرد و روش تحلیلی که خود به انواعی تقسیم می‌شود استفاده خواهد شد. همانگونه که ذکر شد در این تحقیق از روش تحلیل زبانی و مفهومی استفاده خواهد شد و دلیل این انتخاب به تفصیل توضیح داده خواهد شد. در واقع، روش تحقیق در این پژوهش با تکیه بر پیشینه‌ی تحقیق در سیر کار تبیین می‌شود و براساس آن تبیین، به بررسی مفهوم مورد نظر در پژوهش که آموزش و پرورش عمومی است پرداخته خواهد شد.

نتیجه‌گیری، بحث و پیشنهادها

با بکارگیری روش زبانی و مفهومی در متون فنی و رسمی برای وضوح بخشی مفهوم یا مفاهیم مورد نظر در پژوهش می‌توان به صورتبندی نوینی از آن مفهوم دست یافت. حال اینکه چنین صورتبندی نوینی از مفهوم نسبت به آنچه در متون فنی و رسمی اصلی تا چه حد مطلوبیت دارد و اینکه بر اساس چه معیارهایی این مطلوبیت را می‌توان بررسی کرد جای بحث دارد و برای تحقیقات بعدی پیشنهاد می‌شود.

کلیدواژه‌ها: پژوهش تحلیلی، روش تحلیل زبانی و مفهومی، متون فنی و رسمی، آموزش پرورش عمومی، مورتیمر جروم آدلر

منابع

- 1- باقری، خسرو و سجادیه، نرگس و توسلی، طیبه (1389). رویکردها و روش‌های پژوهش در فلسفه تعلیم و تربیت. تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی
- 2- شریعتمداری، علی (1378). اصول و فلسفه تعلیم و تربیت. تهران: امیر کبیر.
- 3- کومبز، جی. آر و دانیل، ال. بی (1387). پژوهش فلسفی. (ترجمه خسرو باقری). در شوبرت و همکاران، روش‌شناسی مطالعات برنامه‌درسی (صص 43-66). ترجمه محمود مهر محمدی و همکاران. تهران: انتشارات سمت.
- 4- یارمحمدیان، محمد حسین (1390). اصول برنامه‌ریزی درسی. تهران: انتشارات یادواره کتاب.
- 5- Lewis, Theodore. (1988). Vocational Education as General Education. Curriculum Inquiry, 28(3):23-46.